ANG Bayan
Pahayagan ng Partido Komunista ng Pilipinas
Pinapatnubayan ng Marxismo-Leninismo-Maoismo
Edisyong Hiligaynon
Tuig LIII No. 19
Oktubre 7, 2022
www.philippinerevolution.nu

EDITORYAL

Matarung kag kinahanglan magrebolusyon

Sa kaugalingon sini nga korte, napaslawan ang Gubyerno sang Republika sang Pilipinas (GRP) nga pamatud-an ang akusasyon sini nga "terorismo" batuk sa Partido Komunista ng Pilipinas (PKP) kag Bagong Hukbong Bayan (BHB). Sa desisyon sini sang Septyembre 21, ginbasura sang Manila Regional Trial Court Branch 19 ang kaso sang Department of Justice kag gindeklarar nga indi terorista ang PKP kag BHB kag mas husto nga kabigon nga mga rebelde nga may katuyuan nga matarung sa anuman nga katilingban nga sibilisado.

Ginatiglawas kag ginasulong sang Partido kag sang BHB ang interes kag handum sang mga mamumugon kag mangunguma, ang pinakapigos kag labing ginahimuslan nga mga sahi sa Pilipinas. Wala sang katuyuan ang pilit nga pagbansag nga terorista ang PKP kag BHB kundi tabunan kag pamatukan ang pungsodnon kag demokratikong handum sang pumuluyo.

Mga pasista kag manugsulsol sang gera ang nagapangbansag nga "terorista". Tagapangapin sila sang mga sahi nga mapanghimulos kag mapiguson, kag nagahari nga garuk nga sistema. Mga ahente kag alipures sila sang imperyalismo para tapnaon ang patriyotismo kag ang katuyuan nga mahilway sa neokolonyal nga paggin-ahum.

Ang rehimeng Marcos subong ang makangilil-ad nga itsura sang pasistang terorismo sa pungsod. Ginagamit sini ang brutal nga terorismo sang estado sa pagtapna sa singgit para sa tunay nga reporma sa duta kag pungsodnon nga industriyalisasyon, kag sa mga demanda nga pataason ang suhol, panubuon ang presyo, kag libre nga serbisyo pangkatilingban. Pasistang terorismo ang gamit sini sa pagpangapin sa mga lokal kag dumuluong nga kapitalista nga nagahugakom sang ganansya sa mga ospital, eskwelahan, serbisyo sa tubig, kuryente, telekomunikasyon kag pangpubliko nga imprastruktura.

Samtang subsob ang pumuluyo sa kabudlayan, ginapatuyangan ni Marcos ang kabang-manggad sa pagbakal sang dugang nga bomba, bala, pusil kag mga mabaskog nga armas gamit sa pagpamigos. Sa tunga sang pag-antus, minilyon nga piso ang ginausikan ni Marcos kag iya pamilya sa panglugayawan kag nagapanamit sa pangabuhi sa US kag Singapore. Bungol si Marcos sa reklamo kontra sa liberalisasyon sa pag-import bisan sobra-sobra na ang kahalitan sa produksyon sa agrikultura kag lokal nga pagmanupaktura.

Kontra si Marcos kag mga panatiko nga maka-US sa panawagan nga ibasura ang Mutual Defense Treaty kag tanan nga indi patas nga tratado

militar sa US. Sa baylo, ginapahanugutan sang rehimeng Marcos nga labing pabaskugon sang US ang presensya militar sini sa Pilipinas sandig sa estratehikong plano sang US nga pataason ang armadong tensyon sa China.

Ginapangunahan sang Armed Forces of the Philippines (AFP) ang terorista nga pagbansag sa PKP, BHB kag iban pang pwersang patriyotiko kag demokratiko. Ginagamit ini agud paludhon ang pumuluyo sa ila gahum, lupigon ang ila organisadong kusog kag piangon ang ila pagbato. Ini ang ginahandum nga "kalinungan kag katawhayan" sang mga nagaharing sahi.

Kontra sila sa pagpakigsugilanon sa National Democratic Front of the Philippines (NDFP). Kontra sila nga hatagan atensyon ang basehan nga mga problema sa katilingban sa likod sang armadong inaway sa pungsod, kag lubaron ang mga ini sa interes sang mga mamumugon kag mangunguma.

Ginhayag sang desisyon sang Manila RTC nga daku nga walay kapuslanan ang ginapabugal nga "gera kontra terorismo" sang AFP. Ginahayag ang kamatuoran nga ang gera kontra-insurhensya sang AFP isa ka gera nga mapiguson kag pasipikasyon, isa ka gera para tapnaon ang nagkalainlain nga porma sang paghimakas sang pumuluyo batuk sa imperyalismo, pyudalismo kag burukrata kapitalismo.

Nagapakig-isa ang PKP kag BHB sa tanan nga pwersang patriyotiko kag demokratiko sa Pilipinas. Sa nagligad nga mga dekada, napamatud-an nga ang armadong paghimakas nga ginasulong sang BHB isa sa pinakamalahalon nga hinganiban sang pumuluyong Pilipino. Makatarungan kag ginakinahanglan ini nga patag sang paghimakas, kag pinakamataas nga porma sang pagbato. Ang pagrebolusyon indi terorismo kag indi terorista ang mga rebolusyonaryo.

Labaw nga importante subong ang armadong paghimakas sa atubang sang wala pili nga pasistang pagpamigos: wala-tuo nga masaker, mga pagpatay, pagdakup, armadong pagpamahug, pagpamomba kag pagpanganyon, pagsakup sang militar sa mga baryo kag iban pang porma sang terorismo sang estado.

Armas sang malapad nga masa, labi na ang mga mangunguma, ang BHB para pangapinan ang ila mga kinamatarung kag kabuhi batuk sa pagpang-abuso kag brutalidad sang pasistang mga hayop sang AFP kag Philippine National Police (PNP). Sa diin man makadto ang BHB, nahidlaw ang masa nga maghatag sang ila suporta kag magpasakup sa armadong paghimakas agud pangapinan nila ang ila kaugalingon, ang ila pangabuhian, ang kapalibutan kag dunang manggad.

Sa paglunsar sang armadong paghimakas, nagasunod ang BHB sang pinakamataas nga talaksan sang pag-amlig sa mga kinamatarung kag kaayuhan sang mga sibilyan. Istrikto nga ginapatuman ang mga pagsulundan sa disiplina, kag sa mga ubay nga ginlatag sang internasyunal nga makatawo nga layi. Naglapad kag nagbaskog ang BHB bangud sa suporta sang pumuluyo. Hugot nga nagahiliusa ang BHB kag pumuluyo kag tingub nga nagapabaskog.

Nagaatubang subong ang pumuluyong Pilipino sa nagalubha nga kahimtangan sa idalom sang naganaknak nga sistemang malakolonyal kag malapyudal. Nagaantus sila sa kontra-pumuluyo kag kontra-imol nga mga polisiya sang rehimeng Marcos II nga nagahuyog sa pagsiguro kag pagpalapad sang manggad sang mga Marcos kag sa pagpabilin sa ila dinastiya sa pulitika. Si Marcos Jr ang pinakahalimbawa sang mga nalakip sa nagaharing sahi nga wala sang balatyagon sa pag-antus sang masang anakbalhas.

Sa atubang sang nagalubha nga krisis, dapat magpasakup sa rebolusyonaryong paghimakas ang mga mamumugon kag mangunguma, subong man ang mga pamatan-on, estudyante, manunudlo, mga ara sa akademya, abugado, manunulat, mamahayag, mga doktor, nars kag iban pang mga propesyunal, para pangapinan ang ila mga kinamatarung kag ipakigbato ang ila mga handum. Ihayag kag batuan ang tanan nga porma sang pasistang terorismo sang mga armadong gaway ni Marcos.

Dapat mag-organisa kag magpasakup sa pungsodnon demokratikong paghimakas kag magpasakup sa nagkalainlain nga tago nga mga organisasyon nga alyado sang NDFP. Labaw sa tanan, bukas ang ganhaan sang Bagong Hukbong Bayan sa sin-o man nga 18-anyos ang pang-edaron pataas nga mapagros ang isip kag lawas. Mag-entra sa BHB kag suportahan ang armadong paghimakas para agumon ang pungsodnon kag pangkatilingban nga kahilwayan. AB

ANG Bayan

Tuig LIII No. 19 | Oktubre 7, 2022

Ang Ang Bayan ginabantala sa lenggwahe nga Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray, Ingles kag Espanyol. Nagabaton ang Ang Bayan sang mga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita. Ginaganyat ang mga bumalasa nga magpaabot sang mga pagsaway kag rekomendasyon sa pagpauswag sang aton nga pahayagan.

Kaundan

Editoryal: Matarung kg kinahanglan magrebolusyon 1
Lehitimong aksyon sa gera sg BHB 3
Ika-9 Kongreso sg CNL, ginhiwat 4
CAFGU, ginsilutan 4
Ikaduha nga asembleya sg Kasama-CPDF 4
Ika-50 anibersaryo sg layi militar 5
Husgado nga gin*red-tag*, ginpangapinan 5
Luho sg mga Marcos, ginpakamalaut 5
Lapsag kg 11 pa, ginpaantus sg militar 6
Mga protesta 6
Sa malip-ot nga pulong 7
Handurawan sg layi militar sa ST 8
Salbaron ang Sierra Madre 9
Pagluya sg piso kontra dolyar 10
Iligal nga pagpahalin sa Cebu, ginabatuan 10

Ang Ang Bayan ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista ng Plipinas

ang.bayan@cpp.ph @cpp_angbayan1

Lehitimo sa gera ang pagsilut sa mga espiya kag paramilitar

Sa napaslawan nga kaso nga bansagan nga "terorista" ang Partido Komunista ng Pilipinas (PKP) kag Bagong Hukbong Bayan (BHB), ginpresentar sang Department of Justice (DOJ) bilang ebidensya ang siyam nga insidente para ideklarar nga "terorista" ang PKP kag BHB. Ginbasura ini sang korte kag ginsiling nga indi bastante ang mga kaso para pamatud-an ang akusasyon sang "terorismo". Bilang dugang nga pagpaathag kag pagpadalom sa paghangup sa subong nga nagaluntad nga gera sa pungsod, ginapresentar sa idalom ang dugang nga detalye sa lima sa mga insidente nga ini, samtang padayon nga nagatipon sang impormasyon angut sa iban pa.

Baliskad sa ginapaggwa sang DOJ nga mga "sibilyan nga biktima", lunsay mga lehitimong target militar sanday Bandi Astudillo kag Zaldy Ibañez, subong man sanday Jomar Bocales, Alberto dela Peña kag Artemio Moldez, kag si Ryan Badiang. Kabahin sila sang mga grupong paramilitar pareho sang Bagani kag Magahat nga aktibong kontra-pumuluyo kag kontra-rebolusyonaryo, ang tatlo kabahin sang CAFGU, kag lunsay aktibo sa mga operasyong kombat, pagpaniktik kag saywar sang AFP.

Sa kaso ni Bocales kag duha niya ka upod nga CAFGU, nakigbayluhanay sila sang lupok kag nalutos sa ambus sang BHB. Luwas sa lehitimong mga target, may indibidwal nga krimen sa gera ang lima. Tanan sila imbolbado sa pagpamatay, pagpang-ipit kag intimidasyon sa mga sibilyan nga ginadudahan nagasuporta sa BHB. Nagapamuno man sila sa pwersahan nga pagpa-CAFGU kag iban pang paglapas sa mga kinamatarung sang pareho nga Lumad kag kasimaryo.

Sa kaso ni Bocales, ginhimo sang iya grupo ang makasiligni nga Lianga Massacre sang Septyembre 1, 2015 kon sa diin ginpatay sanday Emerito Samarca, Executive Director sang eskwelahan sang komunidad nga Alcadev, Datu Bello Sinzo kag Dionel Campos, mga lider sang grupong MAPASU. Tuman kadamo pa nga ibang krimen ang mga tinawo sang Magahat, nga nagahari-harian sa mga komunidad sang Lumad, sa basbas sang AFP.

Dugang sa ila mga krimen ang pagpangilkil, korapsyon sang pondo, pagpang-agaw sang duta, pagpalayas sa mga mangunguma, kag iban pa. Sa kaso ni Bandi, may kaso siya sang pagpanglugos sa kaugalingon nga apo, kag tuyo nga paglugos sa iya hinablos.

Sa mga kaso nga ginpresentar sang DOJ, si Eli Apacible. Isa ka titser, ang makabig nga sibilyan. Sa malain nga palad, nagakalo siya sang pangmilitar kag nakasimpon sa mga suldado sang maglunsar sang operasyong haras ang isa ka tim sang BHB batuk sa mga suldado nga nagaokupar sa isa ka eskwelahan sa panahon nga ina. Ginkilala sang nag-operasyon nga yunit sang BHB ang kasaypanan nga tumuron ang presensya sang isa ka indi suldado sa grupo sang militar.

Kinahanglan naman nga isakonteksto ang kaso sang "pagdukot sa pito ka sibilyan", lakip si Ryan Badiang. Lehitimo nga target si Badiang, isa ka anay katapu sang CAFGU, nga aktibong espiya kag aset sang AFP sa iya komunidad. Luwas sa iya, gilayon nga ginpapauli sang yunit sang BHB ang anum nga iban pang residente sa lugar. Lakip sa ginbuhian ang 15-anyos nga elemento sang CAFGU nga si "Batik" bangud isa siya ka menor de edad.

Wala sang kamatuoran ang ginahambal nga ginpugutan sang ulo si Badiang. Wala gilayon ginkuha sang mga kaupdanan niya sa CAFGU kag AFP ang iya bangkay, bisan pa gilayon nga ginpahibalo sa pamilya kon diin ini makita. Naglab-ot pa sang lampas isa ka semana antes nila kuhaon ang bangkay, nga ara sa abante nga dekomposisyon na.

Ang tanan nga aksyon nga ini santo sa Declaration of Undertaking to Apply the Geneva Conventions of 1949 kag Protocol I of 1977 nga ginpaggwa sang National Democratic Front of the Philippines (NDFP) sang 1996.

Nagasunod ang BHB sa deklarasyon nga ini sa kondukta sang mga atake sini batuk sa armadong kaaway para protektahan ang sibilyan nga populasyon kag pat-uron ang kinamatarung sang mga *hors de combat.*

Sa nauna nga deklarasyon nga ginsambit sa ibabaw, gintumod sang NDFP ang mga yunit, personel kag pasilidad sang AFP, sang Philippine National Police, pwersa nga paramilitar kag ila personel sa paniktik bilang lehitimong mga target sang pagpang-atake militar sang BHB.

(Para sa dugang nga detalye, basahon ang artikulo nga "Dagdag na mga punto kaugnay sa husga ng korte laban sa teroristang bansag kontra sa PKP/BHB," Oktubre 1, 2022 sa *philippinerevolution.nu*). AB

Ika-9 Kongreso sang CNL, ginhiwat

Ginhiwat sini lang sang Christians for National Liberation (CNL) ang ika-9 nga pungsodnon nga kongreso sini. Ang CNL ang tago nga rebolusyonaryong organisasyon sang mga tawong simbahan nga Kristyano nga kadampig sa National Democratic Front of the Philippines (NDFP).

Ang kongreso may tema nga "Konsolidahon kag palaparon ang aton kubay! Maghiliusa kag ibagsak ang tiraniya sang US-Marcos II sa pag-abanse sang Pungsodnon Demokratikong Rebolusyon nga may sosyalistang perspektiba! Isulong ang inaway banwa!"

Wala nakapugong sa pagtilipon sang mga rebolusyonaryong Kristyano ang nagalala nga pangpulitika nga pagpang-ipit nga nagapadayon sa idalom sang rehimeng US-Marcos II, suno sa komunike sang kongreso. Ang mga nagtambong naghalin sa tanan nga mga isla nga grupo sang Luzon, Visayas kag Mindanao, kag sa pinakauna nga kahigayunan, halin sa luwas sang pungsod.

Ginpalig-on sang kongreso ang pagtuon sa nagalala nga krisis sang imperyalismo kag ang mga epekto sini sa Pilipinas bilang isa ka neokolonya. Base diri, ginlugar ang ila kahimtangan pangpulitika kag pang-organisasyon sa pagpatuman sang rebolusyonaryong hilikuton; kag gintingub sa pangkabilugan nga plano sang CNL sa masunod nga mga tuig para makaamot sa rebolusyon sa tanan nga bahin sa idalom sang Partido Komunista ng Pilipinas (PKP). Gintasa sang CNL ang kahimtangan sang iya mga sanga kag mga yunit halin sa ika-8 kongreso sini sang 2017; nagpili sang mga upisyal para sa National Executive Committee, kag naghimo sang Apat ka Tuig nga Plano.

Ginsaluduhan sang CNL ang iya mga martir kag mga baganihan nga naghalad sang ila mga kabuhi sa pag-alagad sa pumuluyo labi na sa madulom nga mga tuig sang diktaduryang Marcos I. Isa ka espesyal nga pasidungog ang ginhatag sang CNL sa tagapangulo sini nga si Kaupod Pua nga napatay bangud sa balatian. Ginbasa man ang mga mensahe sang paghiliusa halin sa PKP kag Katipunan ng mga Gurong Makabayan, alyadong organisasyon sang NDFP. AB

CAFGU sa likod sang masaker sa Guihulngan, ginsilutan

GINSILUTAN SANG BAGONG Hukbong Bayan (BHB)-Central Negros sang Septyembre 24 ang isa ka elemento sang CAFGU nga ara sa likod sang mga pagpamatay sa mga sibilyan sa Guihulngan City. Gintarget sa isa ka partisano nga operasyon si Joselito Raboy, operatiba sa madamo nga operasyong kombat sang 62nd IB kag mga yunit sang pulis.

Lakip sa pinakadaku nga krimen ni Raboy ang iya papel sa pagmasaker sa pamilyang Jacolbe sa Guihulngan City sang Hulyo 26. Diri ginpatay ang 5-bulan nga nagabusong nga si Cristina Jacolbe, ang iya 16-anyos nga anak nga si Everly Kee kag upod nila nga si Rodan Montero. Upod man si Raboy sa mga tropang militar nga nagpaulan sang bala kag nagtuyo nga magpatay kanday Boyer Cesar kag Marjun Mahinay sang Hulyo kag Agosto. Armado nga nagpamalaybalay si Raboy, upod ang duha pa nga myembro sang CAFGU, agud pahugon kag paandaman ang mga residente sa isa ka barangay.

"Ang natabo nga pagsilut... magaserbi nga paandam sa tanan nga mga makinarya sang militar batuk sa hublag labi na ang nagsurender nga nagpagamit sa pasistang AFP, PNP kag NTF-Elcac katumbas sang promisa nga kwarta kon sa diin nagaresulta sang kahalitan sa pangabuhian, kabuhi kag may utang nga dugo sa pumuluyo sang Central Negros," suno kay JB Regalado, tagapamaba sang BHB-Central Negros. Pursigido ang BHB sa isla sa pagpangita sang pamaagi sa pagsilut agud hatagan sang nagakaigo nga hustisya para sa mga biktima sang pasismo sang estado, siling niya.

Pagsuporta sang Kasama-CPDF sa inaway banwa, ginpalig-on sa asembleya

GINREPORT SANG KATIPUNAN ng mga Samahang Manggagawa-Cordillera Peoples' Democratic Front (Kasama-CPDF) Balangay Wilfredo "Ka Hoben" Aloba sang ulihi nga semana sang Septyembre nga madinalag-on sini nga ginlunsar ang ikaduha nga asembleya sang organisasyon sa isa ka tago nga lugar sa Cordillera.

Nagtambong sa pagtilipon ang mga upisyal kag katapu sang Kasama-CPDF halin sa nagkalainlain nga komunidad kag sektor sang mala-mamumugon. Ginsuma sang tsapter ang ila mga inagihan sa nagligad nga tatlo ka tuig. Suno sa ila report, napabilin sini ang 60% nga abereyds nga pagpalapad sang katapuan. Natukod man sini ang 6 nga grupong pang-organisa sa nagkalainlain nga komunidad kag sektor sang mala-mamumugon kag regular nga nalunsar ang mga pulong sang konseho sang mga lider.

Bilang suporta sa Bagong Hukbong Bayan, nakapangalap ang tsapter sang mas o menos ₱15,000 kabilugan nga balor sang suportang pinansyal, lohistikal kag materyal sa mga Pulang hangaway.

Ginpili sang asembleya ang bag-o nga mga katapu sang Komiteng Tagapatuman sa masunod nga tatlo ka tuig. Subong man, ginhimo nila ang pangkabilugan nga programa sang organisasyon sa masunod nga mga tuig: "Pamunuan kag pahulagon ang malapad nga masa sang mala-mamumugon sa dalan sang pungsodnon demokratikong rebolusyon sang banwa! Palaparon kag konsolidahon ang Kasama-CPDF!"

Ika-50 anibersaryo sang layi militar, gindumdom

Serye sang mga pagtilipon, pagtuon, pangkultura nga pagpasundayag, protesta kag iban pang aktibidad ang ginlunsar sang nagkalainlain nga grupo bilang pagdumdom sa ika-50 anibersaryo sang deklarasyon sang layi militar sa bilog nga pungsod kag sa luwas sang pungsod.

Pila ka libo ang nagtambong sa pangkultura nga pagtilipon sa University of the Philippines (UP)-Diliman sa Quezon City sang Septyembre 21. Ginpalab-as sang mga diskurso kag pagpasundayag sa pagtilipon nga ini ang pagbato sang mga beterano nga kontra-diktadurya nga paghimakas kag ang nagapadayon nga pagtindog sang mga pamatan-on kag pumuluyo batuk sa pasista nga pagpamigos sang estado. Antes ang amo nga pagtilipon sa UP, naglunsar sang rali ang mga progresibo sa Mendiola sa Maynila kag iban pang bahin sang pungsodnon nga kabisera.

Kadungan nga ginlunsar ang mga protesta sa Baguio, Naga, Cebu, Iloilo, Bacolod kag Davao. Ginpamunuan ang mga paghulag sang mga lokal nga tsapter sang Bagong Alyansang Makabayan. Naghiliusa man ang madamo nga estudyante sa adlaw sang pagdumdom sa pagsuksok sang itom nga bayu.

Antes ang Septyembre 21, ginlunsar sang mga titser kag akademiko ang inisyatiba nga "lakbay-aral" kon sa diin gindala nila ang mga estudyante sa mga makasaysayan nga lugar sa Metro Manila nga may kaangtanan sa kontra-diktadurya nga paghimakas. Naglunsar man ang pila ka grupo sang drama kaangot sa Escalante Massacre nga natabo sa idalom sang rehimeng Marcos I. Ang iban naman naglunsar sang malaparan nga pagpangdikit kag pagsab-it sang mga istrimer nga may panawagan nga kontra layi militar. Gindumdom sang madamo nga grupo ang anibersaryo sa nagkalainlain nga matinugahon nga paagi.

Sa luwas sang pungsod, naglunsar sang mga protesta kag aktibidad ang mga Pilipinong migrante sa Hongkong, Germany, US, Canada kag Australia.

Marcos Jr, ginsunod sang protesta

Kadungan sa pagdumdom sang mga aktibistang Pilipino sa US sa ika-50 anibersaryo sang layi militar, adlaw-adlaw sila nga nagprotesta batuk kay Ferdinand Marcos Jr sang magbisita siya sa US umpisa Septyembre 18 tubtob 23 para magtambong sa United Nations General Assembly (UNGA).

Pag-abot pa lang sa US sang Septyembre 18, ginsug-alaw na si Marcos sang protesta sang mga migranteng Pilipino sa guwa sang New Jersey Performing Arts Center. Sang Septyembre 19, ginhulat man sang mga nagprotesta si Marcos sa atubang sang New York Stock Exchange kon sa diin nakatalana siya nga magdiskurso sa mga lider sang iban nga pungsod.

Naghiwat man sang serye sang aksyong protesta halin Septyembre 20 tubtob 23 sa New City sa pagbukas sang UNGA kag sa pagdumdom sang ika-50 anibersaryo sang layi militar. Sang Septyembre 23, ara man sila sa hedkwarters sang Asia Society New York agud hulaton ang pagtambong ni Marcos sa isa ka dayalogo. Tatlo ang gin-aresto sa protesta nga ini. AB

Husgado nga nagbasura sa kaso batuk sa PKP kag BHB, ginpangapinan

MABASKOG NGA GINPAKAMALAUT SANG mga hukom kag abugado ang pagpamahog sa kabuhi ni Manila Regional Trial Court Judge Marlo Magdoza-Malagar. Masobra 600 abugado ang nagpirma sa isa ka pahayag nga nagapanawagan para hatagan proteksyon ang mga husgado nga ginaatake sa *social media* pareho sa ginahimo sang sadto tagapamaba sang NTF-Elcac nga si Lorraine Badoy. Ginsumiter ang pahayag nga ini sa Korte Suprema sang Septyembre 30.

Ginmando sang Korte Suprema sang Oktubre 4 nga ipaathag ni Badoy kon ngaa indi siya dapat papanaugan sang "contempt of court" kaangut sa iya pagpamahog sa kabuhi sang isa ka husgado.

Nangin sentro sang atake sa Facebook kag YouTube si Malagar pagkatapos nga ibasura niya ang petisyon sang Department of Justice nga ideklarar nga "terorista nga organisasyon" ang PKP kag BHB.

Sang Septyembre 24, nagpahayag ang HUKOM, Inc, asosasyon sang mga hurado sa pungsod, para kundenahon ang amo nga pagpamahog. Nagsuporta man kay Malagar ang Ateneo de Manila University School of Law, Philippine Bar Association, Free Legal Assistance Group kag Integrated Bar of the Philippines.

Luho sang mga Marcos, ginpakamalaut

SAMTANG ARA SA US, todo-todo ang paggasto sang pamilya Marcos kag ila mga alipures sa kwarta sang banwa. Nagpuyo sila sa hotel nga nagabalor sang $10,000-$15,000 kada gab-i (o masobra ₱3.5 milyon kada kwarto para sa isa ka semana). Nanglugayawan ang iya asawa nga si Liza Araneta-Marcos sa malahalon nga mga tindahan kag naglantaw sang malahalon nga palaguwaon. Paghalin kag pagbalik sa Pilipinas, ginsug-alaw ang ila ginpakyaw nga eroplano sang mga FA-50 *jet fighter*.

Wala sa US natapos ang maluho nga pagpangabuhi sang mga Marcos. Sang Oktubre 1, naglupad si Marcos, iya anak kag pakaisa niya nga si Speaker Martin Romualdez sa Singapore para maglantaw sang karera sang kotse. Gingamit nila bilang pribado nga *jet* ang Gulfstream nga ginbakal sadto sang rehimeng Duterte para kuno magserbi nga "command center" sang Armed Forces of the Philippines. Ginhimo ini sa tunga sang pag-antus sang masobra 157,000 Pilipino nga ginhalitan sang bagyo Karding.

Lapsag kag 11 pa, biktima sang pagpang-abuso sang mga suldado

Nalista ang tatlo ka kaso sang pagpanakit kag pagpang-abuso sang mga suldado sa mga mangunguma kag tumandok nga residente sa mga prubinsya sang Oriental Mindoro, Negros Occidental kag Surigao del Sur sa nagligad nga mga semana. Tanan sila ginpasibangdan nga may angut o katapu sang Bagong Hukbong Bayan.

Sa Surigao del Sur, gindakup kag gintortyur sang mga tropa sang 75th IB sang 13 oras ang pito ka magparyente nga mangunguma sa Sityo Katabadan, Barangay San Roque, San Miguel sang Septyembre 18.

Naabtan sang mga suldado sa ila ulumhan sanday Leboy, iya asawa nga si Etshell, Erlyn, John Paul, Archie kag Dennis, nga pareho menor-de-edad, tanan sang pamilya Montenegro. Upod nila si Raffy Arcinal. Ginpangbakol sila, bisan nagpahibalo sila nga magatrabaho sa adlaw nga ina. Ginputos si John Paul sang trapal kag ginpangsipa. Si Leboy naman ginbutangan sang plastik nga bag sa ulo kag ginpakamang sa atubang sang iya pamilya.

Sa Negros Occidental, sobra apat ka oras nga ginkulong sang 94th IB ang mag-asawa nga Gamay kag Orillo Carpentero kag anak nila nga 1-tuig ang edad, kag si Dodong Carpentero sa Sityo Negros 9, Barangay Oringaw, Kabankalan City sang Septyembre 20. Ginpaidalom sila sa grabe nga sikolohikal nga tortyur.

Nagapanguha sang utanon ang mag-utod nga Gamay kag Dodong sang dakpon sila sang masobra 20 suldado. Gin-nusnos ang guya ni Gamay sa duta sang magtuyo siya nga magsinggit kag magpangayo sang tabang. Gindakup man si Orillo kag iya 1-anyos nga lapsag nga nagapangita kay Gamay. Gindala sila tanan sa kampo militar sa Barangay Camingawan. Alas-9 na sang gab-i sila ginbuhian.

Sa Oriental Mindoro, ginransak sang 4th IB ang balay sang tumandok nga Mangyan-Hanunuo nga si G. Kitot sa Sityo Gaang, Barangay Panaytayan, Mansalay sang Septyembre 22. Ginbakol siya kag iya anak sang mga suldado. Nagakaong ang mga mag-amay sang gulpe nga magsalakay ang mga berdugong militar.

Ginapaggwa sang mga suldado nga nakuha sa balay ang duha ka pusil. Ginbastos sang militar ang asawa ni G. Kitot kag gin-agda nga magkighilawas samtang ginabakol ang bana niya. Tubtob subong, uyat gihapon sang mga suldado si G. Kitot kag wala pa ginatuhaw.

Pagpatay. Gin-ambus kag ginluthang sang mga armadong elemento ang beterano nga komentarista sa radyo nga si Percival "Percy Lapid" Mabasa sa BF Resort Village sa Talon Dos, Las Piñas sang Oktubre 3. Kilala siya nga kritiko sang rehimeng Duterte kag Marcos II. Siya ang ikaduha nga mamahayag nga ginpatay sa idalom sang bag-o nga rehimen.

Bilang pagkundenar sa pagpatay, nagprotesta ang nagkalainlain nga grupo sa pagpanguna sang National Union of Journalists of the Philippines sang Oktubre 4 sang gab-i sa Boy Scout Circle, Quezon City.

Sa Agusan del Sur, ginpatay sang mga suldado sang 9th Special Forces Company ang mga sibilyan nga sanday Lonie Hainampos Pison kag Jessa Terol Empoy sang Septyembre 30 sa P-7, Barangay San Vicente, Prosperidad. Ginpaggwa sang militar nga napatay sa engkwentro ang duha. Dati sila nga mga katapu sang hangaway sang banwa.

Pagpangluthang. Siyam ka sibilyan ang ginpaulanan sang bala sang mga elemento sang 1st Special Forces Battalion (SFB) sa matalon nga bahin sang Bagoaningud, Tagoloan II, Lanao del Sur sang Septyembre 22. Ang amo nga yunit sang 1st SFB nagahimo sang operasyong kombat sa lugar halin pa Septyembre 18. Masobra 100 suldado ang nagapanglighot sa lugar.

Pagpang-ipit. Ginpasakaan sang himu-himo nga kaso nga pagpangawat sang mga pulis sang Quezon City sanday Kara Taggaoa, organisador sang Kilusang Mayo Uno (KMU), kag Helari Valbuena, lider sang Pasiklab Operators and Drivers Association-Piston, suno sa report sang KMU sang ulihi nga semana sang Septyembre. Ginpasaka ang kaso batuk sa ila bilang kuno mga lider sa ginhimo nga matawhay nga protesta sang Hulyo 2020. AB

12 tuig nga Barikadang Bayan sa San Roque. Nagprotesta ang mga residente kag tagasuporta sang Sityo San Roque sa atubang sang NHA sang Septyembre 25 bilang pagdumdom sa ika-12 anibersaryo sang Barikadang Bayan nga nagpauntat sa demolisyon sang ila komunidad. Ang Sityo San Roque kabahin sang duta nga ginaagaw sang mga burgesya kumprador nga sanday Ayala kag Enrique Razon.

Pamatukan ang hagna nga SIM *card registration*. Nagprotesta sang Oktubre 4 sa Mendiola sa Maynila ang mga nagapamatuk sa hagna nga pagrehistro sang SIM *card*. Suno sa ila, lapas sa kinamatarung sa pribasiya kag anonimidad ang SIM *card registration* kag indi matuod nga magapugong sa mga krimen liw-as sa ginasiling sang gubyerno. Ginpangunahan ang paghulag sang Computer Professionals' Union.

Pataason ang sweldo sang mga manunudlo! Pila ka gatos nga manunudlo ang nagmartsa halin Morayta pakadto sa Mendiola, Manila sang Oktubre 5, Pangkalibutanon nga Adlaw sang mga Manunudlo, para iduso sa gubyernong Marcos nga pataason ang ila nga sweldo, dugangan ang ila nga mga benepisyo kag pauswagon ang mga eskwelahan. Ginaduso man nila nga dugangan ang badyet para sa sektor sang edukasyon. Suno sa Alliance of Concerned Teachers, mas mataas pa ang sweldo sang unipormado nga personel pareho sang militar kag pulis kumparar sa ila nga mga manunudlo.

SA MALIP-OT NGA PULONG

₱3B

ang tantya nga balor sang mga produkto sa agrikultura, **kadam-an palay**, ang ginhalitan sang Bagyo Karding nga nag-igo sa Cagayan, Southern Tagalog kag Central Luzon sang Septyembre 25.

Ginkuhaan: *Department of Agriculture, Oktubre 3*

79

ang ginpatay sa nagapadayon nga paltik nga “gera kontra-droga” halin sang magpungko ang rehimeng Marcos tubtob Septyembre 22.

Ginkuhaan: *@DahasPH*

270

tagapangapin sa kapalibutan kag duta ang ginpatay kag gindukot sang mga pwersa sang estado sa Pilipinas,

19

sa ila sa tuig 2021.

Ginkuhaan: *Global Witness Report 2021*

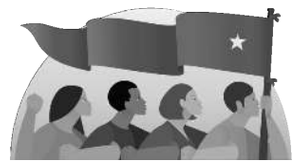

INTERNATIONAL PEOPLE'S FRONT

pormal nga gintukod sang Septyembre 28 sa Phuket, Thailand batuk sa imperyalismo kag tanan nga reaksyon. Gintukod ini sang 14 internasyunal nga mga pormasyon.

$35.75B

depisit sa balaligyaan sang Pilipinas dulot sang pagtimbuok sang presyo sang langis halin Enero tubtob Hulyo subong nga tuig. Mas mataas na ini sang 45% kumparar sa bilog nga tuig sang 2021.

2,553 SULDADO NGA AMERIKANO

1,057 SULDADO NGA PILIPINO

ang nag-entra sa *military drill* nga **Kamandag** nga ginahiwat sang US sa mga teritoryong dagat sang Pilipinas sa South China Sea. Isa ini sa ***1,500 military drill*** nga ginahimo sang US sa Asia kada tuig.

DOKTRINANG HERNANDEZ

isa ka basehan nga desisyon sang Korte Suprema nga nagasaad nga ang mga kaso nga pulitikal indi dapat ipasaka bilang separado nga mga kaso kriminal, kundi dapat ikonsolida bilang kaso sang rebelyon. Sa sini, **indi dapat kabigon nga kriminal ang sin-o man nga ginabatuan ang estado**, kag nagahandum sang pagbag-o sa katilingban.

Pierre Chrétien de Geyter

komunista nga musikero nga naghatag sang tono sa kanta nga ***The International*** nga ginsulat sang myembro sang konseho sang Paris Commune nga si **Eugene Pottier**. Ginbun-ag si De Geyter sang Oktubre 8, 1848 sa Belgium kag Pottier sang Oktubre 4, 1816 sa France.

Makakulugmat nga handurawan sang layi militar sa Southern Tagalog

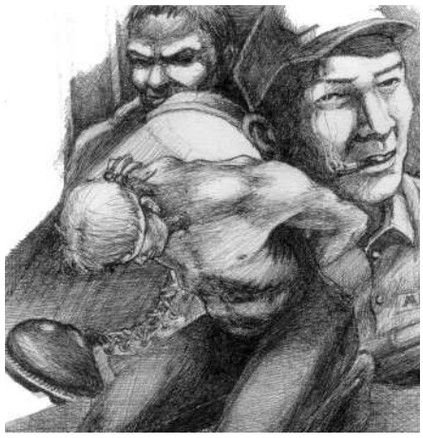

Wala pa sang 10 tuig ang edad si Filom (indi matuod nga ngalan) sang nasaksihan niya nga ginasapote sang mga tinawo sang Philippine Constabulary (PC) ang iya nga lolo sa ila uma sa Barangay Panaytayan, Mansalay, Oriental Mindoro. Ang kabangdanan—may dala nga malaba nga binangon ang iya lolo.

"Sobra gid kaistrikto sadto nga bisan pagkadto sa banwa, ginadumilian magdala sang binangon, ginabali," estorya ni Filom, isa ka tumandok nga Mangyan, samtang ginahanduraw ang kalainan sang layi militar sa Southern Tagalog. "E, indi mo pwede ibulag ang binangon sa amon nga mga Mangyan!"

Maluwas pa diri, naagyan man nanday Filom nga punggan sang mga elemento sang PC nga magkadto sa ila nga kaingin sa pagpati nga makigkita ang mga tumandok sa mga myembro sang Bagong Hukbong Bayan (BHB).

Sa baryo nila, may mga gintortyur kag sobra nga ginpaantus nga mga Mangyan-Hanunuo bangud ginaakusar sila nga nagapakig-angut sa BHB. Duha sa nangin biktima amo sanday Aloy kag Nomes, lakip sa amay o ginikanan kag nagapamuno sa ila nga tribo. Ginpaambit nila nga indi lang pagpang-ipit ang naagyan sang mga Mangyan sa kamot sang mga PC, kundi pati pagpangbastos kag pagtampalas sa ila nga kultura kag ginapatihan. Gina-ukay sang mga nagaoperasyon nga militar ang mga bukid kag gintampalas ang mga sagrado nila nga lugar. Ginkalkal sang PC ang lulubngan sang mga tumandok kag ginlapta ang mga tul-an sang ila mga katigulangan bangud sa "pagpangita sang mga gintago nga armas sang BHB."

Samtang, sa dulunan sang Southern Quezon kag Bicol, gindeploy ang pito ka batalyon sang Philippine Army, duha ka batalyon sang PC kag isa ka Marine Battalion Landing Team sa tuig nga ina. May suporta nga pangkahanginan ang tagsa ka batalyon kag katuwang nila ang Philippine Army Light Armory sa mga operasyon sa pagpangita kag pagwasak. Ginsaysay ni Homer, isa ka mangunguma nga personal nga nakasaksi sa pagkontrol sang mga PC sa pagbakal sang pagkaon sang mga residente. Ginaobligar sila nga magpirma sa *logbook* sa tagsa ka pagkadto sa uma.

Ang mga lugar nga ginadudahan may yunit sang BHB ginaoperasyon nga may kadakuon nga brigada nga pwersa militar nga ginadunganan sang istraping kag pagpamomba halin sa ere. Sang Abril 1974, isa ka bulan nga nagtener ang 800-900 tropa militar sa Barangay San Antonio, Kalayaan, Laguna kag mga kaiping sini.

Indi bastante ang indemnipikasyon

Nakabaton si Tatay Andy sang ₱75,000 nga indemnipikasyon base sa paborable nga desisyon sang Hawaii Court batuk sa mga Marcos bilang isa sa mga biktima sang layi militar. Apang indi sini tubtob san-o mapanas ang mapait niya nga inagihan. Sa ila nga sityo sa Barangay Quipot, San Juan, Batangas, apat lang ang ginhatagan sang indemnipikasyon samtang naagyan sang bilog nga baryo ang bunal kag kapintas sang layi militar.

Gin-akusar si Tatay Andy sang dekada 1980 nga may angut sa BHB. Gindukot siya sa iya balay kag gintortyur sang mga berdugo sa kampo sa Barangay Castillo, San Juan. Ginpahigda siya kag ginbutangan sang tualya sa guya. Ginbuhusan sang tubig nga may habon nga nagsulod sa iya nga ilong kag baba.

Naagyan man ang mga taga Barangay Quipot sang pila ka beses nga pagpatawag sa kampo sang militar. May upod nga tortyur ang mga ginahimo nga imbestigasyon kon sa diin ginapalakat sila nga nagaluhod sa batuhon palibot sa gwa sang kampo samtang ang iban ginalubong sang tubtob sa liog. Nagpadihot man sang nagkalainlain nga kahayupan ang PC para bungkagon ang paghiliusa sang mga residente kag mga pamilya paagi sa pagpalinya sang mag-amay kag ginpasumbag sa kada isa. Ginabitay ang mga amay kag ginapasumbag sa anak nga daw *punching bag.* Kon indi magsunod ang anak, siya ang sumbagon sang PC.

Sobra kasakit para sa mga taga-Quipot nga pagkatapos ang layi militar na-"promote" pa ang mga nagapamuno sang mga kalakasan kag pagpaantus sa ila.

Suno kay Filom, "Makaulugot kag makailinit nga isa na naman ka Marcos ang nakapungko nga pangulo sang pungsod labi nga wala sang paghinulsol kag pagkilala ang pamilya nga ini sang diktador sa mga krimen sang ila pamilya labi na sa panahon sang layi militar." Nagapadayon ang paghimakas sang bilog nga pungsod para sukton kag pasabton ang pamilya Marcos kag mga alipures nila sa ila nga mga krimen sa banwa. Daku nga hangkat ini sa idalom sang isa ka Marcos sa Malacañang kag sa tunga sang pagpadihot sang mga ini nga sistematiko nga rebisahon kag tikuon ang kasaysayan kag sakdagon ang kakugmat nga halintang sang kasaysayan bilang amo ang pinakabulawanon nga natabo sa pungsod sang Pilipinas.

Pahanumdom ni Tatay Andy, "Dapat padayon nga ipaambit ang inagihan kon paano nag-antus ang pumuluyo sa panahon sang *martial law*, labi sa mga bag-o nga henerasyon sang pamatan-on. Magserbi nga pahanumdom kag hangkat ang amon mga inagihan para indi na pahanugutan nga masulit ang kakugmat sang *martial law*." AB

Untaton ang pagtukod sang mga *megadam* sa Sierra Madre

Nagtingkad ang panawagan nga Save Sierra Madre o Salbaron ang Sierra Madre, isa ka adlaw pagkatapos halitan sang superbagyo Karding ang mga prubinsya sa Cagayan, Central Luzon kag Southern Tagalog sang Septyembre 25. Natabuan nga ang adlaw nga ini (Septyembre 26) amo man ang Adlaw sang Save Sierra Madre nga una nga gindeklarar sang 2012. Importante ang papel sang Sierra Madre sa pagsagang sa mga mabaskog nga bagyo kag kalamidad nga dulot sang pagbaha, mga mabaskog nga hangin kag ulan sa pumuluyo kag ulumhan sa Luzon.

Ginatawag nga "taludtod sang Luzon" ang Sierra Madre, ang pinakamalaba nga kabukiran (680 kilometro) sa Pilipinas. Nagalapos ini sa 10 prubinsya sa tatlo ka rehiyon. Manggaran ini sa resorsa nga kagulangan. Puluy-an ini sang 808 klase sang mga hayop, kon sa diin katunga nagakabuhi lamang sa pungsod. Madamo diri ang malapit na madula. Ginasiling nga makita diri ang pinakadaku nga nabilin lang nga kagulangan. Ginakabig ini nga isa sa pinaka-*biodiverse* nga lugar sa bilog nga pungsod.

Ugaling, sa atubang sang halos 10 tuig nga pagdumdom sang Adlaw sang Sierra Madre, wala untat ang pagpanghalit sa kabukiran nga ini. Sa pihak sang indi mabalibaran nga importansya sini, padayon ang reaksyunaryong estado sa pagpahanugot sa mapanghalit nga imprastruktura nga nagasamad diri. Lakip diri ang ginapilit nga pagtukod sang mga dam, sa pihak sang pagpamatuk sang mga nagapuyo sa kabukiran.

Apat nga dam

Sa nagtaliwan nga mga dekada, sarisari nga proyektong *megadam* ang ginapilit nga tukuron sa Sierra Madre--ang Laiban, Kaliwa-Kanan kag subong ang Ahunan. Pinakadaku sa mga ini ang Laiban Dam nga pagatukuron tani sa Kaliwa River sa Barangay Laiban, Tanay, Rizal. Nakatalana ini nga magpalayas sang 11,000 pamilya sa pagasakupon sini nga 28,000 ektarya nga *watershed area* kag 2,239 *reservoir area*.

Ginbayluhan ang Laiban sang plano nga Kaliwan Dam sa Kaliwa River sa Barangay Pagsangahan, General Nakar, Quezon. Pagalunuron sini sa tubig ang 9,700 ektarya nga protektadong kagulangan nga dutang ansestral kag palayason ang 1,465 pamilya sang tumandok nga Dumagat-Remontado. Kabahin ini sa kabilugan nga disenyo sang pagtukod sang siyam nga dam sa nagkalainlain nga bahin sang nagasulugpon nga suba nga Kaliwa, Kanan kag Agos. Sa kabilugan, ginatantya nga maapektuhan sang bilog nga proyekto ang 11 barangay kag 39 tumandok nga komunidad. Suno sa mga grupong tumandok, ginauna sang gubyerno ang pagtukod sang Kaliwa Dam bangud diri ang "pinakamaluya" nga pagpamatuk sang 2015.

Pinakaulihi sa mga proyektong dam ang Ahunan Hydropower Dam sang kumpanya nga Prime Metro Power Holdings Corp. sang burgesya nga si Enrique Razon. Una ini nga ginlibod sang Septyembre 2021 kag nagbwelo sining Agosto. Ginatukod ang dam nga ini sa 300 ektarya nga kagulangan sa Pakil, Laguna kag magakuha sang tubig sa Laguna de Bay. Pagalunuron sini ang magagmay nga mga suba, sapa kag busay nga ginakuhaan sang tubig sang 20,000 pumuluyo sa lugar. Pagapalayason sini ang 12,000 residente sa ila mga duta.

Mabaskog nga pagpamatuk

Napaatras sang mga tumandok nga Dumagat-Remontado kag grupo nga maka-kapalibutan ang pagtukod sang Laiban Dam sang 2009. Pero sang 2019, ginlusot sang sadto rehimeng Duterte ang pagtukod sang kabaylo nga Kaliwa Dam kag ginhatag ang kontrata sa mga kumpanyang Chinese, kabaylo sang minilyong dolyar nga utang halin sa China. Ginatawag nga New Centennial Water Source ang proyekto nga ginasiling magasuplay sang tubig sa Metro Manila. Sadtong temprano nga bahin sang 2022, gintilawan nga manipulahon sang rehimen ang paghatag-pahanugot sang mga komunidad sang Dumagat-Remontado sa isa ka peke nga konsultasyon.

Ginpamatud-an sang mismo *assessment report* nga ginkomisyon sang Metropolitan Waterworks and Sewerage System sang 2019 ang daku nga kahalitan nga ginadulot sang Kaliwa Dam sa kabukiran sang Sierra Madrre. Pagawaskon sini ang dutang ansestral sang mga Dumagat-Remontado nga may 12 lugar nga ginakabig nga sagrado. Maapektuhan sang proyekto ang ilimnon nga tubig kag irigasyon sa Infanta, nga nagasalig sa Agos River. Sa panahon sang mga bagyo, kag kinahanglanon nga magpaawas sang tubig, pagalunuron sini ang mga baryo kag komunidad nga ara sa kunsaran sang kabukiran.

Malapad man ang pagpamatuk sa Ahunan Dam. Delikado ini, suno sa mga grupong maka-kapalibutan bangud ginatukod ini sa lugar nga ginakabig nga may tatlong *fault line* (pagahalinan sang mga linog). Bisan wala pa ini sang permit, nagsugod na ang kumpanya sang pagpangbuho sang duta. Pareho sa kaso sang pagbato sa Kaliwa Dam, pagpang-ipit kag intimidasyon ang sabat sang estado sa mga residente kag grupo nga nagapamatuk. AB

Nagasadsad ang ekonomya kadungan sa pagluya sang piso kontra dolyar

Sa nagligad nga mga semana, halos adlaw-adlaw nagabagsak ang balor sang piso kontra sa dolyar sa pinakamanubo sa kasaysayan. Umpisa sa pagbukas sang tuig, nag-us-os sang indi magnubo sa 15% ang balor sang piso halin ₱50.9 padulong ₱58.9 kontra sa dolyar. Ginatantya nga labi nga mag-us-os pa ini sa tunga sang ₱65 kag ₱70 antes magtapos ang tuig.

Ang pagsadsad sang balor sang piso katuwang sang pagluya sang nagkalainlain nga kwarta sa kalibutan bunga sang duso sang gubyernong US nga pataason ang balor sang dolyar. Tuyo sang US nga isalbar ang ekonomya sini halin sa istagplasyon (mataas nga implasyon sa tunga sang ekonomya nga maluya). Nagakapeligro nga magsadsad sa resesyon ang US kag iban pang pungsod kapitalista.

Pareho sa iban pang atrasadong pungsod, malubha ang epekto sa lokal nga ekonomya kag pangabuhian sang mga Pilipino ang pagsadsad sang piso. Kakumbinar ang nagasinaka nga presyo sang mga produktong petrolyo kag iban pang mga balaklon, kag ang nagadaku nga pagsalig sa imported nga suplay sang pagkaon, ang debalwasyon sang piso nagabunga sang labing madasig nga pagtaas sang presyo sang pagkaon, produktong petrolyo, subong man sang iban pang basehang balaklon sa maabot nga mga bulan.

Nagresulta ang nagatinaas nga presyo sang ginaimport nga petrolyo sa madasig nga pagdaku sang depisito sa balaligyaan sang pungsod, kon sa diin ang 7-bulan (Enero-Hulyo) nga disbalanse naglab-ot na sang $35.75 bilyon, masobra 45% nga mas mataas sangsa $24.6 bilyong depisito sa balaligyaan sa bilog nga 2021. Ang nagadaku nga lang-at nga ini magapalubha sang krisis sa ekonomya, labi na sa pagluya sang piso. Ang depisito sa balanse sang balayran o *balance of payment* sang pungsod sa unang tunga sang tuig nagrehistro sa $3.1 bilyon, 63.1% mas mataas kumparar sa parehong panahon sang nagligad nga tuig. Anum ka bulan nga sige-sige nga pagnubo sang reserbang dolyar sang pungsod padulong $99 bilyon, pinakamanubo sa nagtaliwan nga duha ka tuig.

Ang negatibong epekto sang pagluya sang balor sang piso nagapatingkad sa sobra nga pagsalig sang pungsod sa mga imported nga balaklon, labi na sang mga produktong kapital, o mga kagamitan sa produksyon, pati na ang manupaktura, produktong konsyumer, kag subong pati sa suplay sang pagkaon. Bunga sang pagkaguba sang lokal nga produktibong pwersa sa nagligad nga 40 tuig, halos tanan na ginaimport sang pungsod (lakip ang asin), gani bulnerable ang pungsod sa pagluya sang balor sang kwarta. Nagapabilin nga atrasado, agraryo kag indi industriyalisado ang produksyon sang pungsod sa kabilugan. Limitado ang pagmanupaktura sa pag-asembol sang mga pyesa nga ginaimport (lakip ang mga semikonduktor), kon sa diin ang demand para diri nagatibusok.

Wala sang plano ang rehimeng Marcos kag iya mga manedyer sa ekonomya nga tapuson ang sobra nga pagsalig sang pungsod sa imported nga mga balaklon. Imbes nga sabton ang kinahanglanon nga pataason ang ikasarang sang pungsod nga magprodyus sang pagkaon kag iban pang manupaktura, luyag lang sini nga ipabilin ang pagsalig gid lang sang pungsod sa import, dumuluong nga pamuhunan kag dumuluong nga pagpangutang." AB

Iligal nga pagpahalin sa trabaho sa Cebu, ginabatuan

Nagprotesta ang mga mamumugon sa idalom sang Liwayway Workers Union (LIWU-ANGLO-KMU) sa atubang sang upisina sang DOLE-Central Visayas sang Septyembre 19 kag 22 batuk sa madamuan nga pagpahalin sa kumpanya. Gintabo nila ang protesta samtang ginapamatian ang kaso sang kontraktwalisasyon sa pabrika. Pila ka bulan nga sirado ang pabrika dulot sang nagahana nga pagsaylo sini sang operasyon sa Liloan halin sa Mandaue City, pareho sa isla sang Cebu.

Samtang, ginkundenar sang Alyansa sa mga Mamumuo sa Sugbo-Kilusang Mayo Uno ang pagpahalin sang 4,485 mamumugon sa lima ka ulubrahan sang bayu nga ginapanag-iyahan sang isa ka kumpanyang Taiwanese sa Mactan Export Processing Zone. Ginanunsyo ang pagpahalin sang lima ka kumpanya sang Septyembre 29. Siling sang grupo, ang matuod nga tuyo sang pagpahalin amo nga ipabilin nga manubo ang suhol kag likawan nga ipatuman ang pagmandu nga pagtaas sang suhol. Gintumod sang mga mamumugon nga tuman ka nubo sang ila suhol nga ₱435/adlaw kumparar sa kapareho nga mamumugon sa Taiwan nga may suhol nga ₱1,631/adlaw.

Dugang diri, nakabaton sang report ang grupo nga gilayon man nga pagabayluhan sang mga kumpanya sang mga bag-o ang ginpahalin sang mga mamumugon. “Daku nga inhustisya ini sa ginpahalin nga mga mamumugon nga madulaan sila sang trabaho bangud sa malubha nga krisis sa kalibutan, para lamang bayluhan sila sang iban.”

Ginarason sang mga kumpanya ang nagahana nga pangkalibutanon nga resesyon nga may upod nga mataas nga implasyon kag mabudlay nga kundisyon pangpinansya bilang rason sang pagsira. Pareho sang iban ang subsektor sa pagpamanupaktura, nakasalig sa dumuluong nga materyal kag makinarya ang pagmanupaktura sang bayu. Nakatum-ok ang mga produkto sini sa pangkalibutanon nga balaligyaan. Kadungan sang pagpahalin sa Mactan ang pagpahalin man sa wala nahibal-an nga numero sang mga mamumugon sa Shopee Philippines. AB